

Um maximè possessionis gratiâ Prætor Romanus interdicta proposuerit, erant namque *formæ aut conceptiones verborum*, quibus aut jurebatur aliquid fieri aut fieri vetabatur, maximè cum de possessione aut quasi possessione contendebatur: *pr. Inst. de interd.* hinc, ne possessionis materia in singulis interdictorum speciebus dispersim aliàs attingenda confuso ordine pertractetur, ean-

dem speciali capite collectam pro meliori æquè ac faciliori infra dicendorum intellectu & feliciori intellectorem usu in unum conspectum proponendam censui, præmittendamque. Sit itaque,

CAPUT UNICUM.

DE possessionis definitione, divisione & reliquis ad eam pertinentibus.

§. I.

PRætermisâ circa hujus vocis: *possessio*: etymologiam grammaticâ controversiâ, an à sedium, an à pedum positione derivanda sit, ab ipsius rei definitione exordior, rectè autem describitur; rei corporalis detentio eam sibi & suo nomine habendi, *L. I. §. 3.*

l. 41. ff. de A. vel A. P. Struv. exercit. 42. Th. 3. eod. Generis locum obtinet detentionis vocabulum, hoc enim non modo veris possessoribus, sed & nudis detentoribus E. C. commodatariis, depositariis, colonis &c. accommodatur, quos alienæ duntaxat possessioni ministerium exhibere, explorati juris est. *L. 17. ff. de depos. l. 8. ff. de commod. l. 3. §. 20. & l. 30. §. 6. ff. de A. vel A. P.* Dicitur *rei corporalis*, quia res incorporales naturâ suâ possessionem non recipiunt, ac proinde quasi possideri *l. 10. ff. si servit. vind.* Et interdicta earundem nomine competentia quasi possessoria dicuntur *l. ult. ff. de Servit.* Per reliqua definitionis verba, quæ differentiæ rationem habent, personæ jam memoratæ à possessione luculenter removentur.

§. II.

PRæcipua ejus divisio petita ex *l. 1. §. 9. ff. de vi & vi arm. l. 13. §. 1. ff. de publ. in rem act.* Est in civilem & naturalem. Civiliter possidet, qui affectu & opinione Domini justâ ex causâ & bonâ fide rem detinet. Naturaliter, qui injustè aut absque animo Domini possidet. Ita *Vinn. Select. quæst. lib. 2. cap. 36. Struv. exercit. 42. th. 6. & seqq. de A. vel A. P.* Possessio civilis dicitur non à modo possidendi sed à plenissimo juris effectu nimirum usucapione; quemadmodum obligatio à principali suo effectu Sc. actione, civilis appellatur. Utraque vel jure vel corpore constat. *l. 10. Cod. de a. vel a. P.* Jure constat, quæ absque ullo corporis ministerio solo animo retinetur *l. 3. §. 8. l. 46. ff. de a. vel a. P.* Corpore autem; cum quis suo vel alieno corpore rei incumbit. *L. 3. cit. §. 12.* Prior ab aliis civilis, posterior naturalis vocatur; sed hanc locutionem merito rejicit insignis Vinnius, ut perplexis obnoxiam disputationibus & inconvenientiis, sequeretur enim, inquit prælaudatus Author, eum, qui è fundo egreditur, naturalem suam possessionem non retinere, sed eâ amisâ acquirere civilem, & mox regres-
sum

sum hac iterum amissâ recuperare priorem; ita intra breve spatium creberrima accidet possessionum metamorphosis; quod à ratione juris quàm maxime alienum est; neque enim præsentia aut absentia possessionis mutat ipsius possessionis speciem. Unde in proposito per discessum nova non acquiritur, sed prior animo retinetur *l. 4. Cod. de a. vel a. P.* Tantum modus possidendi diversus est, alius jure, alius corpore consistens *l. 10. cit. . . .* Ex his sequitur civiliter possidere (1) B. F. possessorem *Inst. §. 35. de rer. divis.* (2) Ipsum rei Dominum non quàm talem, sed quatenus rem detinet animo Domini; nihil quippè commune habet possessio cum proprietate & hæc duo adinvicem separari juris analogiæ non contrariatur. *L. 12. §. 1. ff. h. t. Struv. exercit. 42. th. 6. Lauterb. §. 10. h. t.* Naturaliter verò possidere, *Usufructuarium l. 3. §. 13. ff. unde vi. l. 4. ff. uti possid. Creditorem pignoratium l. 13. ff. de usucap. Emphyteutam l. 15. ff. 1. ff. qui satisd. cog. licet huic juxta lauterb. loc. cit. ratione juris Emphyteuticarii non incongruè quasi possessio civilis attribuat.* Controvertitur de sequestro, an & qualem rei sequestratæ possessionem consequatur? DD. communiter affirmant, in sequestrum tunc demum transire possessionem naturalem, si omittendæ possessionis causâ ex partium voluntate res sit deposita, *juxta l. 17. §. 1. ff. de depos. & l. 39. ff. h. t. Zoes. n. 35. ff. de dep. struv. exercit. cit. th. 7. Lauterb. §. 9. h. t. Strik. in Caut. Cont. Sect. 2. cap. 3. §. 20.* Sed quid si non constet, quàm mente res fuerit deposita? in hoc dubio distinguendum censeo, an super possessione, an verò de rei proprietate sit contentio; ita ut in primo casu ipsa possessio censeatur deposita, & consequenter in sequestrum translata, in altero autem magis custodiæ & securitatis gratiâ res præsumatur sequestrata. *Brumm. ad l. 17. ff. de dep. Bach. Vol. 2. Disp. 21. th. 4. lit. F. Menoch. remed. retin. poss. 3. n. 87. & seqq. & c.*

§. III.

Acquiritur possessio animo & corpore conjunctim *l. 3. §. 1. l. 23. ff. h. t.* ita ut neque solus animus absque actu corporali, neque corpus destitutum voluntate possidendi sufficiat. *L. 1. §. 1. ff. h. t.* animo non nisi nostro, corpore etiam alieno *l. 3. §. 12. l. 18. ff. h. t. l. 53. ff. de acq. rer. Dom.* quoniam in iis, quæ corporis ministerio geruntur, nihil interest, nostro an alieno corpore utamur *l. 1. §. 20. ff. h. t.* Modi autem, quibus possessionem nanciscimur, præcipuè duo sunt, apprehensio nimirum & constitutum possessorium: per illam non necessariò intelligitur actus crassior operâ manuum aut pedum interveniente expediendus, sed quilibet actus corporalis juris interpretatione apprehensionis naturalis vicem sustinens *l. 1. §. pen. l. 18. §. 2. l. 51. ff. h. t.* Priori modo verè & naturaliter possessio quæritur, posteriori fictè & civiliter. Sic non tantum per apprehensionem mobilium, ingressum aut inductionem in res immobiles, sed etiam per nudam custodis appositionem, rei signationem, clavium traditionem, imo solo visu & aspectu possessionem acquiri apertè traditur *in l. 1. §. pen. l. 18. l. 51. ff. h. t. l. 74. ff. de contrah. emp.* Per hoc, nempe constitutum possessorium (quod est actus, quo possessor se alterius nomine rem deinceps possessurum constituit) veram possessionem transferri in constitutarium, satis colligitur *ex l. 18. ff. h. t. §. l. 77. de rei vind.* & cum communi docent *Brunn. ad dict. l. 18. n. 1. Coler. de proc. exec. p. 1. cap. 10. n. 182. Menoch. adip. poss. remed. 5. n. 36. Strick. in us. mod. de pign. act. §. 1.* Fit autem vel expressè vel tacitè: expressè, si quis verbis declaret se rem alieno nomine deinceps possessurum: tacitè, si quis rem alienatam ante traditionem à constitutario conducatur, usum fructum sibi reservet, aut roget, ut rem penes se adhuc existentem possidere liceat. Hactenus de rerum corporalium possessione, servitutum aut aliorum jurium quasi possessio quomodo acquiratur, breviter subjungendum. Requiritur autem præter animum acquirere

rere volentis (1) exercitium illius juris. *Panorm. in c. 3. n. 22. de caus. poss. & propr.* seu ut Baldus *in l. 2. C. de Servit. n. 10.* Loquitur, actus corporalis congruus, in quo jus ipsum repræsentatur, E.C. in servitutibus usus servitutis eundi vel pascendi &c. in jure eligendi aut præsentandi, actus electionis aut præsentationis. (2) Ut exercens hujusmodi actus, iis uti intendat tanquam jure suo & proprio *l. fin. ff. quemad. servit. &c.* Siquis enim alieno nomine aut familiaritatis gratiâ utatur servitute aut alio quodam jure, tunc utens quasi possessionem minimè acquirit, sed is, cujus nomine & gratiâ utitur, eandem retinet *l. 20. ff. dict. t. l. 9 ff. h. t. Ripa ad C. cum Ecclesia X. de caus. poss. & propr.* (3) Talis actus fuerit quietus, necesse est; Unde si ansam liti dederit, nullius erit momenti, & pro attentato haberetur, si quis lite motâ talem actum continuare vellet. *Innoc. in C. laudabilem ut lite pend. Mev. p. 2. decis. 188.* Ansam verò liti dedisse censetur actus, si adversarius propterea vel statim ad judicium provocaverit, pignorationibus utatur, aut verbis solum contradicat, *Cravet. Conf. 400. n. 8.* Sola enim verbalis contradictio conservat alteri possessionem, & efficit ab alio non acquiri *Anchor. in C. sine possessione de R. l. in 6. Mev. p. 3. decis. 91. & p. 4. decis. 97. n. 5.* Quot verò actus requirantur, ad hoc, ut quasi possessio censeatur acquisita, non est adeò expeditum. Omis-
 sis variis DD. opinionibus sustineo in servitutibus negativis, quæ in prohibendo consistunt, unicum actum, nimirum unicam prohibitionem cum patientiâ adversarii sufficere. *Schneid. ad §. possidere n. 126. Gail. 2. Obs. 69. n. 15.* Idem quoque obtinet in servitutibus & aliis juribus affirmativis, iis nempe, quæ ratione amicitix haud facilè concedi solent, neque in naturali facultate jure gentium permixta consistunt, sed ex præcedente quâdam obligatione possidentur, veluti aquam ducere per alterius fundum, jurisdictionem exercere &c. sic ad quasi possessionem exercendi jurisdictionem, eligendi, ad beneficium præsentandi, acquirendam, sufficit, semel actum meri imperii exercuisse, semel interfuisse electioni dan-
 do

do suffragium, præsentatum ad beneficium semel ab Episcopo admissum fuisse. *Schneid. loc. cit. n. 127. Post. de manut. Obs. 18. n. 16. & Obs. 32. n. 16.* quoniam in istis præsumendum est, quod utens cum patientiâ Domini intendat uti jure suo. *Abbas in C. cum Ecclesia X. de caus. poss. & propr.* Contraria præsumptio subintrat in servitutibus & juribus, quibus uti solemus jure familiaritatis, gratiæ, aut cujusdam facultatis naturalis, veluti ire per alterius fundum, aucupium exercere, venari: hinc plures & continuati actus requiruntur, ex quibus verisimiliter colligi possit, utentem non ratione amicitiaë aut libertatis naturalis, sed jure suo actus illos exercuisse, *Arg. l. 1. §. 3. de itinere actuque priv.*

§. IV.

Possessio quemadmodum juxta dicta acquiritur corpore & animo simul, ita multò magis eisdem retinetur *l. 19. §. 1. ff. h. t.* & corpore pariter non solum nostro sed etiam alieno, nimirum per omnes, qui nostro nomine sunt in possessione, puta colonos, inquilinos &c. *l. 3. §. 8. & 12. l. 9. ff. h. t.* animo quoque solo possessio retineri potest, licet hic in acquisitione non sufficiat *l. 3. §. 7. & 11. ff. h. t. l. 4. Cod. eod.* modò facultas proxima rei suæ incumbendi haud sit adempta. *L. 3. §. 8. l. 7. & 18. §. 3. ff. h. t.* id quod receptum, quoniam possessio semel quæsitâ jus possidendi parit, quo retento ipsa quoque retinetur, & hinc plurimum juris habere dicitur *l. 49. ff. h. t.* licet quod ad usum multum facti participet *Lauterb. h. t. §. 4.* Acquisitio verò tota penè facti est *l. 1. §. 3. ff. h. t.* sive ut alibi dicitur, plurimum facti habet *l. 19. ff. ex quib. caus. maj.* Sed & alias quod semel acquisitum est, faciliùs retinetur, quàm acquiritur, ut patet consideranti & constat *extot. tit. de acq. rer. Dom.*

Non incongruè hic quæritur, an animo possessio retineatur, si illi, qui alieno nomine rem tenent, citra voluntatem Domini dese-

deferendæ possessionis causâ spontè discesserint, aut possessionem alio modo neglexerint? De hoc olim ingentem Sabinianos inter & Proculianos contentionem fuisse, colligitur *ex l. 31. & 40. §. 1. ff. h. t.* quam controversiam Justinianus *in l. fin. Cod. h. t.* tollit definiendo, desidiam aut dolosam possessionis proditionem hujusmodi personarum nihil penitus præjudicii Domino generare; Sed an huic decisioni insistendum etiam in casu, quo Colonus E. C. rem alteri tradiderit intervertendæ possessionis causâ, adhuc controversatur: affirmant *Vinn. l. de interd. §. 5. n. 2. Bach, loc. cit. th. 6. lit. E. & F. & c.* Probabilius negant *Schneid. l. §. 5. de interd. n. 186. Struv. loc. cit. th. 35. Lauterb. §. 46. h. t. Brunn. in Cod. ad leg. fin. cit.* Sustinentes hunc casum in *laud. leg. fin.* non comprehendi sed Domino præjudicari *p. l. 3. ff. § 9. ff. h. t. l. 33. §. 4. ff. de usucap. l. 29. ff. quib. mod. ususf. amit.*

Commoda possessionis plurima sunt, inter quæ tamen potiora videntur. (1) Immunitas à probando *l. §. 4. de interd.* quippè hoc ipso, quòd quis possessor est, plus juris habet, quam is, qui non possidet *l. 2. ff. uti possidetis*: Et nemini possessio auferenda, nisi actor potiora jura probaverit *l. fin. Cod. de rei vin.* (2) Præsumptio juris pro possessore; unde in dubio vel pari causa melior est conditio possidentis *l. 128. de R. I.* (3) Liberatio ab editione & justificatione tituli: *juxta l. 11. Cod. de hæred. petit.* Nisi possessori resistat præsumptio, aut res sine titulo possideri non possit, uti Regalia & beneficia Ecclesiastica. *Strick. in us. mod. de hæred. petit.* (4) Lucratio fructuum, suppositâ Bonâ Fide possessoris *l. 48. pr. ff. de A. R. D. & §. 35. l. de ver. Divis.*

Quarè non immeritò possidentes beati deprædicantur *juxta Gl. ad §. Commodum. l. de interd.* & ut *Accursius in l. cum his. de transf.* inquit: melius est unum, tene, tene, quàm centum cape, cape, propter nimiam processuum judicialium tarditatem & difficultatem.

Amittendæ possessionis longè diversa est ratio, nam non solum

volentibus, sed etiam invitis nobis possessio amittitur; & invitis quidem generaliter, si amplius, cum velimus, naturalem rei possessionem nanciscere non possumus *l. 3. §. 13. h. t. Vinn. l. §. 5. n. 7. de interd.* Itaque de prædio violenter dejecti, aut redeuntes à clandestinis inuasoribus repulsi, aut ob suspicionem vis majoris accedere nolentes, possessionem perdimus *l. 1. §. 1. §. seqq. ff. unde vi. l. 6. in fin. l. 25. §. ult. ff. h. t. Schneid. l. §. 5. n. 174. §. seqq. de interd.* Per lapsum quoque decennii, quo quis ad possessionem non accessit, neque verbis aut factis animum retinendi declaravit, præsumitur extincta possessio. *L. 37. ff. de usuc. Bartol. in l. sive possidetis 8. ff. de probat.* modò non manserit vacans sed ab alio supponatur occupata, *Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 38. n. 216.* rerum mobilium possessio nobis intervertitur, quamprimùm sub custodiâ nostrâ esse desierint *l. 3. §. 13. ff. h. t.* ùti si in flumen demersæ *l. 13. eod.* si furto vel rapinâ ablatae *l. 15. eod.* licet à nemine possideantur, ignoremus autem, ubi sint, ut spes recuperandi sit deposita *l. 3. §. cit. l. 47. ff. h. t.* Volentibus nobis uno tantum modo possessio amittitur, nempè si animum possidendi deposuerimus *l. 3. §. 6. l. 19. §. 1. l. 44. §. 2. eod.* idque etiam procedit, quamvis corpore v. c. in fundo maneamus. *Vinn. loc. cit.* Nec obstat *l. 8. eod.* in quâ Paulus scribit possessionem non amitti nisi animo & corpore. Nam & qui adhuc in fundo manens constituit se deinceps alieno nomine possessurum, is non animo tantum, sed ob defectum animi corpore quoque possidere desinit, neque enim dici potest corpus possidere remoto animo, in quo solo est affectio tenendi. Hæc pro instituto de possessione dicta sufficiant: ut verò nondum habitam promptius acquiramus, acquisitam fortiùs defendamus, vel amissam illicò recuperemus, Prætor suppeditat remedia extraordinaria, de quibus jam ordine agendum.